

Voordrachten van J.J. Cremer in 1871.

Hoornsche courant, 21 januari 1871:

Cremer's voordracht.

Voor de derde maal trad de heer *J. J. Cremer* in deze stad op en wel Donderdag den 19den dezer. Nimmer te voren was het Parklokaal zoo bezet bij zijn optreden als op dien avond. De zogenaamde deeltige stand was er geheel vertegenwoordigd, maar tot ons genoege ook vrij wat belangstellenden onder de bewoners van het platte land. Geen sprekender bewijs voor het in den smaak vallen van zulke voordrachten dan eene zoo talrijke opkomst. Teleurgesteld kon niemand huiswaarts keeren, tensij alle gevoel voor schoonheid gewreken was.

De gevierde spreker droeg het eerst zijne novelle „het kruisemantje” voor. En welke snaren deed hij bij die weergaloote voordracht niet trillen! Het aanvallige, lieve Anneke, het heerlijke kind, dartelde zichtbaar als 't ware, voor ieders blikken. En hoe prachtig gaf hij de goede, beste grootmoeder terug. Geen trouwer copij zou iemand op die wijze hebben kunnen geven, van den burgemeester of den veldwachter. En dan die Betuwsche tongval, die schoon klinkt als men er ooren voor heeft, die u door het zachte, gemoedelijke, liefelijke de bewoners zelven leert kennen, — hoe heerlijk wordt hij door den spreker teruggegeven!

Bij al den eenvoud der novelle, wat diepte straalt er niet in door met betrekking tot het gemoedsleven, hetwelk zich ongekuusteld en zoo rein openbaart bij

de hoofdfiguren. Zulk werk kan alleen de vrucht zijn van eigen aanschouwing, gepaard met ongewonen kunstzin, natuurbestudeering en rein zedelijk gevoel. O zij doen zoo goed die novellen; idealen tooveren ze niet voor den geest, noch de koude, harde werkelijkheid. Ze zijn geput uit de bron van landelijke eenvoud, die zelfs in het schamele hutje vol poëzie kan zijn. Och die tevredenheid bij een schotel aard-appelen, waarom is zij vaak meer het deel van den arme voor de wereld dan van den vermogende? Dat koortsachtig jagen naar 't bezit, die liefde en gehechtheid *boven alles* aan aardsche goederen, aan *geld*, — *Cre-mers* novellen wekken ze niet op, maar schetsen veeleer het contrast tusschen die steeds heviger wordende koorts en tusschen het tevreden zijn met het bescheiden deel. Edele snaren dus hebben er ontegenzeggelijk getrild in de harten en zielen van alle toehoorders, die nog niet dood zijn op dat punt, die niet zeggen: »heerlijk, prachtig"! wyl het zoo behoort, maar die er van doordrongen zijn.

er van doordrongen zijn.

Na de pauze gaf de gevierde man het eerst ten beste een gedicht, getiteld »of het mooi was? En allen vonden dat lieve, frissche, ware gedicht mooi. Daarna kwamen twee gedichtjes in den Betuwschen tongval: »Miekes verzuchting" en »de ziener." Het zijn pendanten, maar juweeltjes tevens. Schetst de dichter in het eerste de vergelijking welke het eenvoudige, natuurlijke landmeisje maakt tusschen de weelde en den overvloed welke in het adellijk kasteel worden gevonden en haar schamelen toestand; laat hij het naïve natuurkind zelfs een huwelijk met den jonker vergelijken bij dat met haren vrijer, de schaal slaat toch over naar de ware zijde: de tevredenheid met haar toestand.

»De ziener" heeft tot onderwerp den daglooner die zich bewust is van schraal, mager, bleek en leelijk te zijn en toch het rijke boerenmeisje zoo lief heeft. Hij ziet haar van verre, zelf onbemerkt; hij ontwaart haar minnekoozen met haren rijken vrijer, dat rijpt hem het hart ineen, hetwelk zich in eene aandoenlijke, eenvoudige, natuurlijke weeklacht lucht geeft.

hem het hart ineen, hetwelk zich in eene aandoenlijke, eenvoudige, natuurlijke weeklacht lucht geeft.

Zoo waren het altemaal *echte* typen, genomen uit het leven van den eenvoud en der natuurlijkheid. Maar juist daarom was het geheel zoo schoon, zoo vol van reine poëzie.

Cremers genre is en blijft oorspronkelijk en veelzijdig schoon. Het wordt nooit overladen door bombast of door overdreven effectbejag, daarvoor is hij te zeer kunstenaar.

Maar de zeer zedelijke strekking vooral, welke aan zijne novellen ontegenzeggelijk ten grondslag ligt, deze moet met al het overige zijne voordrachten buitengewoon aantrekkelijk maken voor iedereen, voor alle standen en klassen der maatschappij.

Is ons eenigzins beredeneerd verslag wat zeer vol van lof, men wijte het aan onze buitengewone ingenomenheid met een talent, dat zoo veelzijdig begaafd is als dat van den eenigen *Cremer*.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 26 januari 1871:

Wij twijfelen niet of de vereeniging zal hare vroeger verworven reputatie handhaven en ons weder als de vorige winters veel genot verschaffen. De keuze der op te voeren stukken, 't intéressante tooneelspel »Emma Berthold» van J. J. *Cremer* en 't koddige »Hans de Kruijer», is, dunkt ons, *excellent*."

Felix Meritis, afd. letterkunde, Woensdag 8 Februari des avonds om 7½ uren, in de concertzaal (met dames) voordracht van den heer J. J. *Cremer*, onderwerp: »Bella Roel», eene novelle. Afd. muziek, Vrijdag 10 Februari des avonds om 7½ uren, repetitieavond. Afd. teekenkunst, Zaterdag 11 Febr. des avonds om acht uren, (met dames) kunstbeschouwing, te geven door den heer B. Coster, van Arnhem.

Algemeen handelsblad 7 februari 1871:

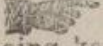
Algemeen dagblad van Nederland, 8 februari 1871:

Felix Meritis, afd. letterkunde, Woensdag 8 Februar des avonds om 7½ ure, in de concertzaal (met dames) voordracht van den heer J. J. **Cremer**, onderwerp: „Bella Roel,” eene novelle. Afd. muziek, Vrijdag 10 Febru-

Provinciale Drentsche en Zwolsche courant, 15 februari 1871:

VEREENIGING
tot het geven van LEZINGEN
door Sprekers van elders.

 **VOORDRACHT**, te houden
door den Heer J. J. **CREMER**, op
den 17den Februarij 1871, des
avonds ten 7 ure, in de Societeits-Zaal te Meppel.
Namens 't Bestuur,
A. DE VISSER,
Secretaris.

 Het LIDMAATSCHAP der Vereeni-
ging kost jaarlijks **f 3.—** Daarvoor heeft het
LID, op wiens naam het **bewijs van toe-
gang** staat, toegang tot de lezingen met ééne
Dame.

Meerdere inwonende Huisgenooten of Logé's
betalen voor iedere Lezing **f 0.75**; geen Lid
zijnde kan men de Lezing bijwonen, mits voor
elke Lezing betalende **f 1.50**.

Algemeen handelsblad 15 februari 1871:

Vrijdag den 24sten dezer, wacht ons publiek weder een
uitstekend kunstgenot. De heer **Cremer** zal alsdan in Odéon,
zijn novelle *Bella Roel* voordragen.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 3 maart 1871:

† **Hoogeveen**, 1 Maart. In de zevende der volkslezingen hadden wij 't genoegen van den heer *Verschuur*, pred. te Oosterhesselen, een der Betuwsche novellen, »Bruer Jaopik», van **Cremer**, te hooren. Groot was 't genot dat de spreker het talrijk publiek (waaronder vele vrouwen) verschaft met de flinke voordragt van dit meesterstuk van onzen gevierden novellist; een stuk, beurtelings vrolijk en naief, teeder en gevoelig, ernstig en aangrijpend van vorm en inhoud; daarbij flink en natuurlijk, als alles wat wij van *Cremer's* pen gewoon zijn. De heer *J. Boelen* gaf als bijdrage eene humoristische schets in dichtmaat van mr. *S. Reijnders* over de regten en verplichtingen van echtgenooten, naar boek I titel VI van 't burgerlijk wetboek, welk stukje, hoe afgesleten genre en thema beide mogen zijn, ons een der best geslaagde in deze dichtsoort voorkwam.

Algemeen handelsblad 18 maart 1871:

Met genoegen vernemen wij, dat onze talentvolle landgenoot de heer **Cremer**, gehoor gaf aan de uitnoodiging, om in het Odéon alhier, nogmaals eene voordracht te houden. Deze is aangekondigd tegen Maandag 27 Maart e. k. De novelle »Grietje op het Hönigsarf», die de heer **Cremer** voor deze gelegenheid koos werd ook voor ongeveer acht jaren hier door hem voorgedragen. Enkelen zullen zich dit wellicht herinneren, maar dan ook weten, dat deze novelle eene der fraaiste is, die wij van den auteur bezitten en zich bij uitstek goed leent tot eene mondelinge voordracht, zooals die, waarvan de auteur het geheim bezit.

Algemeen handelsblad 24 maart 1871:

ODÉON.
MAANDAG 27 MAART 1871
VOORDRACHT
VAN DEN HEER (8168)
J. J. CREMER,
Grietje op 't Heuningsarf.
Des avonds 8 uur.
Biljetten zijn te krijgen en plaatsen te bespreken aan het
LOKAAL, Zaterdag 25 en Maandag 27 Maart van 10 tot 3 uur.

Arnhemsche courant, 27 maart 1871:

* **Doesburg**, 23 maart. De bijeenkomsten van de Vereeniging *Utile dulci*, hebben in den afgelopen winter ten volle aan haar doel beantwoord. Zoowel de lezingen van de heeren **Cremer** en Haverschmidt, als het concert en de populaire voordragt over electro-magnetisme van den heer van Koten, waren in overeenstemming met den naam der Vereeniging. Het bestuur verdient voor de wijze, waarop het zich van zijne lastige taak heeft gekweten den dank der leden. De laatste bijeenkomst in dit seizoen zal morgen avond plaats hebben in den schouwburg, waar een tooneelgezelschap zal optreden, onder medewerking van het strijkorkest van het 8ste reg. infanterie.

3 april 1871: Voordracht bij Oefening kweekt kennis in Den Haag.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 5 April 1871:

Gister avond trad de heer A. L. H. Ising in Oefening kweekt Kennis als spreker op. Hij had ten onderwerp een verdienstelijke studie over een beroemden admiraal Jan Evertsen. Daarna vergastte onze begaafde Betuwsche spreker, de heer J. J. **Cremer**, die tot de "Oefeningelingen" van het Oefenings-publiek behoort, het talrijk auditorium op de voordragt van eenige zijner gedichten, waarmede men de kennis zoo gaarne vernieuwde. Dat het hem aan geen daverende toejuichingen

Bataviaasch handelsblad, 8 april 1871:

Marter Westerman, Dr. Jan ten Brink en enkele anderen, maken hunne lezingen en trekken daarmede het land door, à raison van f 50 eene spreekbeurt vervullende. Zulk eene verhandeling wordt dus vrij goed betaald. **Cremer** is nog duurder; die vraagt — en krijgt — van f 100 tot f 300, maar **Cremer** is ook eenig in zijne gave van voordragen. Hij overtreft allen, en wanneer hij het niet beneden zich gerekend had acteur te worden — een stand die zich maar niet schijnt te kunnen releveren bij ons — dan zouden wij in hem een acteur bezitten, zoo als bijna geen volk ons zou kunnen aanwijzen. Thans bepaald hij zich slechts om voor het tooneel te schrijven, maar even als de stukken van Schimmel, Hofdijk en van Lennep val-

Provinciale Drentsche en Asser courant, 10 april 1871:

Er circuleert hier, zooals bekend is, eene inteeke-
ninglijst, om de kosten te vinden, noodig voor eene
voordragt alhier door den heer **Cremer** uit 's Hage.
Hoewel nog niet ten volle voor de benoodigde som
is ingeteekend, vernemen wij toch, dat de overkomst
van den heer **Cremer** reeds bepaald is.
De voordragt zal plaats hebben op 18 April a.s.
Het vertrouwen op eene voldoende opkomst zal
zeker wel niet beschaamd worden, nu de langge-
wenschte gelegenheid aangeboden wordt, om den
gevierden novellist te hooren.

Provinciale Drentsche en Asser Courant, 14 april 1871:

VOORDRACHT
van den Heer J. J. **CREMER**,
op Dingsdag 18 April e.k., 's avonds te 7¹/₂ uur, op
de zaal van SCHUT te Assen.
Entrée buiten inteekening f 1.50. Plaatsen zijn
te bespreken op den dag der voordracht, van 's morgens
9 tot 's middags 12 uur, tegen f 0.10.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 17 april 1871:

ASSEN, 15 April.

Hun die den heer **Cremer** nooit hoorden geeft de voor Dingsdag a.s. aangekondigde voordragt zeker de gewenschte gelegenheid, om kennis te maken met den Betuwschen novellist. Die dat genoeg reeds hadden zal de herinnering daaraan wel tot een hernieuwd bezoek uitlokken.

Uit de omliggende plaatsen zullen zeker velen daarvoor niet tegen de onaangenaamheid der reis opzien.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 20 april 1871:

ASSEN, 19 April.

»t Paauweveerke" werd hier gisteravond door den heer **Cremer** voorgedragen.

De novelle, eenvoudig en natuurlijk, is door velen gelezen en bekend genoeg, maar men moet het den schrijver hooren voordragen, en dan eerst bespeurt men ten volle de harmonie, die er bestaat tusschen de werkelijkheid en de schildery, die de heer **Cremer** daarvan te zien geeft.

Novelle en voordragt bewijzen, dat de heer **Cremer** een scherp opmerker is en dat hij in hooge mate de gave bezit om ook hen, die de dagelijksche dingen met een dagelijksch oog bezien, te doen genieten van hetgeen hem trof bij zijne rondwandelingen onder het Geldersch landvolk.

Voor de moeite, die men zich getroost heeft, om daartoe de gelegenheid te verschaffen, is het talrijk publiek dat er, ook uit den omtrek, gebruik van maakte zeker zeer erkentelijk.

Leeuwarder courant, 8 oktober 1871:

LEZING
 VAN
J. J. CREMER,
 ONDERWERP: *BELLA ROEL*,
 Donderdag den 12 October 1871,
 's avonds half acht uur,
 in de Groote Zaal van den Heer IJ. VAN DER
 WIELEN te Leeuwarden.
 Kaartjes zijn à f1 verkrijgbaar bij den Boek-
 handelaar H. KUIPERS te Leeuwarden.
 Plaatsen zijn te bespreken Donderdag morgen
 tusschen 10—2 uur, à tien cents extra.

23 oktober 1871: Voordracht bij Oefening kweekt kennis in Den Haag.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 25 oktober 1871:

Gister avond droeg onze even begaafde als populaire stadgenoot, de heer J. J. **Cremer**, die het geheim verstaat om zelfs de traagste *Oefenaar* en *Oefenaarster* tot een togt naar *Diligentia* te bewegen, in *Oefening kweekt kennis* zijn reeds beroemde novelle *Bella Roel*, aan een overtalrijke schare van leden met hun en „medegenooten” dames voor.

Ook nu wist hij door zijn stem, gebaren en plastische voorstelling zijn gehoor van den aanvang tot het einde geboeid te houden en het telkens de daverendste toejuichingen te ontklokken, die zich ten slotte in een waren storm van het meest hartelijk applaus oplosten.

Cremer telt alzoo na den avond van gister een zegepraal te meer, op zijn glanzrijke loopbaan als vaderlandsch schrijver. Uit naam van *Oefening* riepen wij hem op den kathedraal met ons welkom ook een tot weerzins toe, in de hoop hem daar nog eens te mogen ontmoeten met een nieuw geestesproduct, waaraan hij door zijn voordragt steeds een vorm ook voor het aanhooren weet te verschaffen, zoo uitlokkend, dat een herhaling — dit is bij vernieuwing gebleken — vernooit noch verveelt.

Kindelijk veroorloven wij ons aan die leden van *Oefening*, die 't wakke geslacht zóó sterk vertegenwoordigd doen zijn, dat 't sterkere — 't welk de contributie betaalt — geen plaats kan vinden, de vraag in overweging te geven, of dat „overvoeren” wel wenschelijk is, ook in 't belang der schoone kunste zelve, daar men in een te bezette zaal met het oog der bewondering niet zoo helder ziet, als de schoonheid regt heeft dat te vorderen.

Ook de aandacht van het bestuur van 't genootschap vestigen wij op deze zaak.

Provinciale Noordbrabantsche en sHertogenbosche courant, 8 november 1871:

Zalt-Bommel 5 Nov. De heer J. J. Cremer, die in het vorige wintersaizoen elders zoo groote lauweren mogt behalen voor de uitstekende en weergaloos plastische wijze, waarop hij zijne Betuwsche novellen voordraagt, zal aanstaanden vrijdag avond ten 7 ure, op daartoe ontvangen uitnoodiging, ook hier ter stede eene voorlezing houden.

Wij meenen dat het velen aangenaam zou kunnen zijn dit berigt te vernemen, ten einde het vroeger genotene nogmaals te kunnen genieten.

Algemeen handelsblad 22 november 1871:

Met veel genoegen zullen een aantal onzer lezers en lezeressen vernemen, dat zij weder in de gelegenheid zullen zijn een lezing van den novellist Cremer bij te wonen. Maandag e. k. zal de gevierde schrijver in het Odéon zijn *Aan 't revierke* voordragen.

Algemeen handelsblad 23 november 1871:

ODÉON.
MAANDAG 27 NOVEMBER 1871.
VOORDRACHT
VAN DEN HEER
J. J. CREMER,
Oan 't kleine Revierke.
AANVANG 8 UUR.
Plaatsen zijn te bespreken en Billetten te bekomen aan het
Lokaal, Zaterdag 25 en Maandag 27 November, van 10 tot
3 uren, (53451)

Nieuws van de dag, 24 november 1871:



Algemeen handelsblad 29 november 1871:

Niet zóó overvol als wel eens bij vroegere gelegenheden — vermoedelijk het gevolg van de algemeen heerschende verkoudheid — maar toch flink bezet, was gisterenavond de zaal van het Odéon, waar **Cremer** zijne novelle „aan het kleine Rivierke” zou voordragen. Zelden intusschen was de spreker zoo gelukkig en in de keus van zijn onderwerp en in de voordracht. Wij zouden tevergeefs beproeven deze te analyseeren. Men moet tegenwoordig zijn geweest, om al de meesterlijke trekjes van fijnen humor te waardeeren, die beurtelings de toeschouwers deden schateren van lachen en de tranen in de oogen brachten. Het seizoen is nog pas begonnen en wij hopen dus, dat de begaafde spreker zich zal laten bewegen, dezen winter onze stad nogmaals op zulk een keurigen avond te vergasten.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 12 december 1871:

Blijkens de hierachter staande advertentie zal de heer **Cremer** te Assen weder eene lezing houden en wel op 20 dezer. Allen die het vorige winter de voordragt van den heer **Cremer** hoorden ligt zeker het genoeg, dat zij daarbij smaakten, nog versch in het geheugen. 't Is daarom te verwachten, dat, evenals de vorige keer, ook nu eene flinke opkomst zal toonen, dat ook in deze streken belang gesteld wordt in kunst en wetenschap, vooral waar de kunst en de goede smaak in zoo behaaglijken en populairen vorm onder de hoorders worden gebragt als de heer **Cremer** dat gewoon is te doen.

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant, 19 december 1871:

VEREENIGING
tot het geven van lezingen door
sprekers van elders te Meppel.

VRIJDAG DEN 22 DECEMBER 1871, des avonds
te 7 uren, in de zaal der Groote Societeit.
Spreker: de heer **J. J. CREMER**, van 's Gra-
venhage.
HET BESTUUR:...

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 21 december 1871:

* **Arnhem**, 19 Dec. De eerste kunstavond
voor den handwerksstand zal den 26n dezer in
Musis Sacrum worden gegeven. De heer J. J. **Cremer**,
uit 's Gravenhage, zal alsdan als spreker optreden.
Even als vroegere jaren, is de prijs der toegangs-
kaarten voor de vier kunstavonden zeer laag — op
30 cent per persoon — gesteld.

Arnhemsche courant, 22 december 1871:

Kunstavonden voor den Handwerksstand .
EERSTE KUNSTAVOND,
DINGSDAG 26 December 1871,
onder medewerking van den Heer J. J. **CREMER**,
te 's Gravenhage en van het muziekkorps
der **VELD-ARTILLERIE** onder directie van
den Kapelmeester GRUND, afgewisseld door Na-
tuurkundige proeven, verklaard door den Heer
Dr. KERKHOVEN. Aanvang 7 uur. Entrée 0.49.
Vóór de Pauze mag niet gerookt worden.
Voor den Handwerksstand is nog een beperkt
aantal TOEGANGKAARTEN, op naam, voor
vier avonden tegen 30 cents te bekomen, Zon-
dag 24 December ten 1 ure aan het lokaal van
het *Natuurkundig Genootschap*.

Arnhemsche courant, 28 december 1871:

* De reeks Kunstavonden voor den Handwerksstand werd gisteren avond in *Musis Sacrum* geopend. De heer J. J. **Cremer** vergastte het talrijke publiek op de voordragt van twee stukjes in poëzie, getiteld: *de Ziende* en *Of 't mooi was?* en een in proza, tot opschrift dragende: *Jan, Pier en Klaos*, wat zeer in den smaak viel. Na de pauze deed de heer Kerkhoven eene voordragt, met natuurkundige proeven; terwijl een en ander werd afgewisseld door de muziek van het regiment veld-artillerie. Wij twijfelen niet, of allen verlieten welvoldaan het gebouw.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 29 december 1871:

* **Arnhem**, 27 Dec. Gister had in de groote zaal van *Musis Sacrum* de 1e der kunstavonden voor den handwerksstand plaats, die zeer talrijk — door ongeveer 1400 personen — was bezocht. Geen wonder, vermits o. a. ook optrad onze vroegere stadgenoot, de heer J. J. **Cremer**, uit 's Gravenhage. Zijn dichtstukjes: „Of het mooi was?” en „De Ziende” vielen zeer in den smaak, hetgeen de algemeene bijvalsbetuigingen bewezen. De anecdote „Jan, Pier en Kloas”, ook door dezen bekenden letterkundige voorgedragen, bragt de lachspieren der aanwezigen dikwijls en sterk in beweging.